ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ТАЛАБАЛАРНИНГ ЗАМОНАВИЙ БИЛИМЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА КУТУБХОНАНИНГ ЎРНИ

doi 10.34920/2181-8207/2024/2-127

Гулноза Сулейманова,
Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Ахборот-ресурс маркази бўлим мудираси

Аннотация. Ушбу мақолада Олий таълим муассасаларида талабаларнинг замонавий билимларини шакллантиришда, керакли маълумотларни етказишда хизмат кўрсатиш фаолиятининг юқори даражада олиб бориш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш усуллари кўриб чиқилди. Талабаларнинг ахборот маданиятини тарбиялашда университет кутубхоналарининг ўрни бор.

Ахборот ва уни тўплаш, қайта ишлаш, сақлаш ҳамда улардан фойдаланиш, Электрон кутубхона тизимларидан фойдаланиш самарадорлигини ўрганиш мақсадида талабалар ўртасида сўров ўтказилди ва талабалар учун ахборот тайёрлашнинг истиқболли йўналишлари ҳақида маълумот берилди. Бундан ташқари, университетда электрон кутубхона тизимларини жорий этиш зарурати, улардан ўқув жараёнида фойдаланиш усуллари, фойдаланувчиларни улар билан ишлашга жалб қилиш ҳақида маълумотлар берилган.

Калит сўзлар: электрон кутубхона, смарт (ақлли) кутубхона, таълим жараёни, талабалар, олий таълим муассасаси, Олий таълимда инновация, кутубхона маданияти, кутубхона хизматлари, университет кутубхонаси.

Аннотация. В этой статье рассмотрены методы разработки мер и мероприятий по обеспечению сервисной деятельности высокого уровня необходимой информацией для формирования современных знаний студентов высших учебных заведений. Университетские библиотеки играют важную роль в воспитании информационной культуры студентов.

Информация и ее сбор, обработка, хранение и использование. С целью изучения эффективности использования электронных библиотечных систем было проведено анкетирование студентов и предоставлена информация о перспективных направлениях подготовки информации для студентов. Кроме того, представлена информация о необходимости внедрения электронных библиотечных систем в вузе, методах их использования в образовательном процессе, привлечении пользователей к работе с ними.

Ключевые слова: Электронная библиотека, умная библиотека, учебный процесс, студенты, вуз, инновации в высшем образовании, библиотечная культура, библиотечные услуги, университетская библиотека.

Abstract. In this article, Methods of development of measures and measures for providing high-level service activities in providing the necessary information for the formation of modern knowledge of students in higher education institutions were considered. University libraries play an important role in nurturing the information culture of students.

Information and its collection, processing, storage and use. In order to study the effectiveness of using electronic library systems, a survey of students was conducted and information was provided on promising areas for preparing information for students.In addition, information is provided on the need to introduce electronic library systems at the university, methods of using them in the educational process, and attracting users to work with them.

Key words: electronic library, smart library, educational process, students, university, innovations in higher education, library culture, library services, university library.

Жаҳонда глобаллашув ва Интернет технологияларининг таъсири Олий таълим тизимига ҳам сезилмоқда. Ахборот ва билимлар ҳажмини ошириш ҳаёт учун таълим парадигмасининг «ҳаёт давомида таълим» тушунчасининг ўзгаришига олиб келди.

Мақоланинг мақсади – қўйилган муаммо долзарблигининг асосий жиҳатларини кўриб чиқиш, «кутубхона маданияти» тушунчасининг мазмунини очиб бериш, талабаларнинг замонавий билимларини ва ахборот маданиятини тарбиялашда университет кутубхоналарининг ролини аниқлаш. Кутубхона анъанавий равишда маълумот олиш ва маданий функцияларни амалга оширишга қаратилган ижтимоий институт сифатида ишлайди. Университет электрон кутубхонаси ахборот-ресурслари тўпламларини сақлаш ва янгилаш, улардан фойдаланишни таъминлаш каби ахборот функцияларини амалга оширишда фойдаланилади.

Бундан ташқари, университет кутубхонаси нашриёт технологиялари, тўпламлар ва маълумотлар базаларини шакллантириш технологияларини интеграциялаш билан ҳам шуғулланиб келмоқда. Олий таълим муассасаларида талабаларнинг замонавий билимларини шакллантиришда университет кутубхонаси ўқув муҳитида талабаларнинг индивидуал таълим муҳитини белгилаш учун қуйидагича талқин қилинади:

• университет кутубхонасида таълимнинг муҳитини ўзига хос хусусиятларини ажратиб кўрсатиш;

• университет кутубхонасида талабаларнинг ўқув муҳитини пайдо бўлишига таъсир этувчи омилларни баҳолаш;

• университет кутубхонасининг талабалар томонидан аниқланган ўқув муҳитидаги ўзгаришларга таълимнинг таъсирини аниқлаш;

• Олий таълимда электрон кутубхонада ўқитувчиларга иш дастурларини тузишда ёрдам бериш, шунингдек, ЭБС (талабалар учун электрон кутубхона) билан малакали ишлаш, талабалар учун материалларни тўлиқроқ тақдим этишни осонлаштириш ҳамда ўқув ва илмий адабиётлар ассортиментини диверсификация қилиш ва бойитиш имконияти ҳам яратилиши керак.

Кўплаб тадқиқотлар шуни кўрсатадики, «EBS: амалда қандай ишлайди?..» Шунингдек, талабалар EBS нинг энг фаол фойдаланувчилари (85,7%) бўлиб қолаётганини кўрсатди, Иккинчидан, ўқитувчилар (55,3%), учинчи ўринда бакалавр ва магистратура талабалари (23,9%).[1]

Халқаро кутубхоналар уюшмалари федерацияси томонидан белгиланган стандартлар ва Олий таълимда институтлар бўйича кутубхона маданиятининг учта асосий компоненти мавжуд:

• ахборотга кириш – фойдаланувчи ахборотдан фойдаланиш имкониятидан оқилона ва самарали фойдаланиши керак;

• ахборотни баҳолаш – фойдаланувчи маълумотларни танқидий ва малакали баҳолаши керак;

• ахборотдан фойдаланиш – фойдаланувчи ахборотдан тўғри ва ижодий фойдаланиши керак.[2]

Бугунги кун ҳақиқати шундаки, талабалар тобора ортиб бораётган ахборот оқимидан ўз фаолиятларида мустақил равишда фойдалана олишлари керак. Таълим жараёнининг узлуксизлиги фойдаланувчига қўйиладиган талабларни оширади ва талаба биринчи навбатда, ҳар қандай маълумот билан ишлаш қобилиятини ривожлантиради, бу эса ўз навбатида, унинг ахборотга бўлган эҳтиёжларининг юқори даражада эканлигини англатади.

Адабиётлар таҳлили: Олий таълимда талабаларнинг билимларини шакллантиришда электрон кутубхонанинг роли беқиёсдир. Олий таълимда кутубхона алоҳида соҳадир. У нафақат кўриш, балки жамиятнинг барча соҳаларида – рақобатбардош иқтисодиётдан тортиб фундаментал ва амалий фанларгача келажакни белгилашга қодир.

Олий таълим муассасаларининг илмий, технологик ва инновацион фаолиятини давлат томонидан қўллаб-қувватланади. Таълим тизимидаги инновацион жараёнлар ўқув жараёнининг ўзгарувчанлиги ва шахсга йўналтирилган тенденцияни таъминлайди, шунда ўқувчиларнинг билим ва кўникмаларини шакллантириш уларнинг когнитив ва шахсий фазилатларини ривожлантириш воситасига айланади, уларнинг инновацион касбий фаолият субъекти бўлиш қобилиятини таъминлайди.

Маҳаллий ва хорижий манбаларни таҳлил қилиш шуни кўрсатдики, Олий таълим муассасаларининг электрон кутубхона фаолияти

Кутубхона анъанавий равишда маълумот олиш ва маданий функцияларни амалга оширишга қаратилган ижтимоий институт сифатида ишлайди. Университет электрон кутубхонаси ахборот-ресурслари тўпламларини сақлаш ва янгилаш, улардан фойдаланишни таъминлаш каби ахборот функцияларини амалга оширишда фойдаланилади

Таълим жараёнининг узлуксизлиги фойдаланувчига қўйиладиган талабларни оширади ва талаба биринчи навбатда, ҳар қандай маълумот билан ишлаш қобилиятини ривожлантиради, бу эса ўз навбатида, унинг ахборотга бўлган эҳтиёжларининг юқори даражада эканлигини англатади

1 [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://www.unkniga.ru/biblioteki/fonds/9061-ebs-vbibliotekah-3-goda-extensivnogo-razvitiya-2.html

2 Шаматонова, Г.Л. Библиотека вуза в изменяющемся образовательном пространстве // Науч. и техн. б-ки, 2017. - № 2. – С.51-56.

талабалар ва ходимларнинг ўқув ва илмий фаолиятини қўллаб-қувватлаш билан боғлиқ жиҳатларига қаратилган.

Олий таълимда талабаларнинг замонавий билимларини шакллантиришда ахборот ва инновацион технологияларни ривожлантириш илм-фан ва таълимни илғор постиндустриал жамият эволюциясининг устувор ва зарурий шарти бўлиб, тизимда мавжуд таълим хизматлари келажакдаги мутахассисларга малака ва кундалик билимларни етказиши керак.

Иқтисодиётда ўсиш манбаи ҳам ихтисослашган (илмий), ҳам кундалик билимлар бўлиб, натижада табиий ресурслар, капитал ва меҳнат билан умумий ҳолда билимларни тўплаш ва улардан фойдаланиш жараёнлари доминант омилга айланади, бу эса иқтисодиётнинг рақобатбардошлиги ошишига сабаб бўлади

Бу борада турли олимлар турлича ёндашувларни илгари суришган, хусусан, Украина олимлари ҳам Олий таълим муассасаларида талабаларнинг замонавий илмларини шакллантиришда кутубхонанинг ўрни ҳақида ўз фикрларини билдириб ўтганлар. В. Ҳейтс, В. Семиноженко ва В. Квасниик (2007) таърифига кўра, Олий таълимда кутубхонанинг ўрни иқтисодиётга, ижтимоий ҳаётга чуқур интеграциялашган бўлиб, уларнинг даражаси алоҳида мамлакатнинг ва умуман халқаро ҳамжамиятнинг ҳаёт сифати ва доимий ривожланиш имкониятларига сезиларли таъсир кўрсатади.

Иқтисодиётда ўсиш манбаи ҳам ихтисослашган (илмий), ҳам кундалик билимлар бўлиб, натижада табиий ресурслар, капитал ва меҳнат билан умумий ҳолда билимларни тўплаш ва улардан фойдаланиш жараёнлари доминант омилга айланади, бу эса иқтисодиётнинг рақобатбардошлиги ошишига сабаб бўлади.

Масалан, (БурГЭСс, 2010) БурГЭСснинг фикрига кўра, Олий таълимда талабаларнинг билимларини оширишда замонавий кутубхоналар ўзларининг фойдали мобил ахборот ресурслари ва хизматларининг мавжудлигини, шунингдек, тадқиқотни қўллаб-қувватлаш учун мобил қурилмалардан соҳадаги маълумотларга киришини таъминлайди. Интернет, смартфонлар ва бошқа портатив қурилмалар орқали фойдаланувчиларга хизмат кўрсатишда замонавий енгиллик ортади.

Тадқиқот методологияси ушбу тадқиқотда қўлланилган методология Олий таълим муассасаларида талабаларнинг замонавий билимларини шакллантиришда кутубхонанинг ўрни ва масалалари ўрганилиб, таҳлил, синтез, ва абстракт-мантиқий ва танқидий фикрлаш ҳамда умумлаштириш усуллардан фойдаланилди

Олий таълим муассасаларида талабаларнинг замонавий илмларини шакллантиришда кутубхонада ҳар бир фойдаланувчининг маълумотларини таҳлил қилиб, тизим фойдаланувчи учун профил маълумотларини, жумладан, унинг қизиқишлари, турли мавзулар бўйича ўрганиш муддатлари, махфийлик маълумотлари ва бошқа кўплаб маълумотлар турларини яратади.

Электрон кутубхонада фойдаланувчиларга хизмат кўрсатишнинг асосий тамойиллари қуйидагилардан иборат: ресурсларни тўплаш; ресурсларни таҳлил қилиш; фойдаланувчиларнинг эҳтиёжларини қондириш ва кутубхона хизматларини яхшилаш учун зарур ахборот билим ва тавсияларни олиш.

Йиллар давомида Олий таълимда илмий имкониятлар, технологиялар ва технологик такомиллаштиришнинг ривожланиши бир нечта инновацион моделларга олиб келди. Бу моделлар эса Олий таълимда ва макроиқтисодий муҳитга қараб фарқланади.

Бундан ташқари, (Пинто ва Мансо, 2012) ўзларининг фикрларини илгари суришган. Агар замонавий кутубхона муваффақиятга эришмоқчи бўлса, у юқори сифатли хизмат кўрсатиш ва талабларни максимал даражада китобга бўлган эҳтиёжларини қондиришни таклиф қилиши ва ўз фаолиятида катта мослашувчанликни намоён қилиши керак.

Ҳозирги вақтда Г.Л. Шаматонова, (2017) фикрига кўра, Олий таълим муассасаларида талабаларнинг билимларини шакллантиришда замонавий кутубхонанинг салоҳияти нафақат китоб фондининг ҳажми тўлиқлиги билан, балки унинг долзарблиги ва кутубхонанинг барча фойдаланувчиларга энг қисқа вақт ичида энг сўнгги маълумотларни тақдим этиш қобилияти билан ҳам баҳоланади. Университетда кутубхона маданияти энг муҳим таркибий қисми бўлиб ҳисобланади.

Тадқиқот методологияси ушбу тадқиқотда қўлланилган методология Олий таълим муассасаларида талабаларнинг замонавий билимларини шакллантиришда кутубхонанинг ўрни ва масалалари ўрганилиб, таҳлил, синтез, ва абстракт-мантиқий ва танқидий фикрлаш ҳамда умумлаштириш усуллардан фойдаланилди.

Шундай қилиб, Олий таълим муассасаларида талабалар учун смарт кутубхонаси концепсияси шакллантирилди. Натижаларни жорий этиш ва апробация қилиш жараёни ўрганилиб, ўқув жараёнига смарт-кутубхонани жорий этиш самарадорлигини текшириш бўйича тажрибалар ўтказилди.

Таҳлил ва натижалар Олий таълимда маълумот олишнинг афзал усулларига кўра, университет кутубхонаси машҳур деб баҳоланади. Маълумот олишнинг энг машҳур усули – бу яқин атроф-муҳит: Интернет бошқа одамларнинг шахсий фаолияти ва тажриба ўқитувчилари ва уларнинг ёрдамчилари ҳисобланади.

Олий таълимда замонавий билимларини оширишда кутубхона талабалар орасида ахборот манбаи сифатида жуда ҳам машҳур. Талабалар доим университет кутубхонасида

фойдаланадилар, чунки ҳамма маълумотлар китоб ва электрон шаклда тўлиқ жамланган. Ахборот олиш ва кутубхонадан фойдаланишнинг афзал кўрилган усуллари турли кичик намуналарда фарқланади.

Юқори даражадаги ўқув дастурлари талабалари ўрганиш ва маълумот олиш учун кўпроқ турли муҳитлардан фойдаланадилар. Олий таълимда «таълимдаги инновациялар» мазмуни билан боғлиқ концепцияда тўртта асосий жиҳатни ажратиб кўрсатадилар[3].

1) анъанавийга янги муқобил таълим стратегиясини амалга ошириш жараёни, яъни нафақат репродуктив йўналишдаги ижодий (маҳсулотли);

2) умуман шахс салоҳиятини рўёбга чиқаришга йўналтириш;

3) интуитив ижодий фикрлаш жараёнида ўзаро ҳаракат;

4) етакчи рол шарти билан интеллектуал фаолиятнинг барча шаклларини актуаллаштиришга кўмаклашиш, расмий ва мантиққа нисбатан самарали ижодий фикрлаш;

Талабалар томонидан аниқланган ва фойдаланиладиган университет кутубхонасининг таълим муҳити ўқув муҳитида пайдо бўладиган маълумотларга бўлган эҳтиёжга боғлиқ; бу эҳтиёж таълим усуллари билан белгиланади ва қондирилиши мумкин ўқувчиларнинг турли ўқув даражаларига нисбатан бир-биридан фарқ қилувчи мустақил ишлаш кўникмалари ва иштироки орқали амалга оширилади.

Олий таълимда университет кутубхонасининг муҳити

- Ўқув маълумотларини қидириш
- Шахсий ривожланиш маълумотлари
- Бўш вақтларида Индивидуал ёки гуруҳ бўлиб илмий изланишлар ўтказиш
- Компьютер ва ITдан фойдаланиш
- Маълумотлар базасидан фойдаланиш
- Электрон манбалардан фойдаланиш

Бакалавр даражасидаги талабалар Кутубхонасини ўрганиш муҳити

- Ўқув маълумотларини қидириш
- Шахсий ривожланиш маълумотлари
- Компьютер ва IT-дан фойдаланиш
- Электрон манбалардан фойдаланиш

Талабалар кутубхонасининг ноанъанавий ўқувмуҳити

- Ўқув маълумотларини қидириш
- Шахсий ривожланиш маълумотлари
- Компьютер ва IT-дан фойдаланиш
- Электрон манбалардан фойдаланиш
- Жаҳон илмий таълим электрон ресурслари
- Маълумотлар базасидан очиқ фойдаланиш

Магистр даражасидаги талабалар кутубхонасини ўрганиш муҳити

- Ўқув маълумотларини қидириш
- Маълумотлар базасидан фойдаланиш
- Электрон манбалардан фойдаланиш,
- Илмий ва амалий конференция материалларидан фойдаланиш
- Статистик маълумотлар асосий тенденциялар ва кўрсаткичлар ҳамда янги нашрдаги мўлжалланган прогнозлардан фойдаланиш

Докторантлар кутубхонасини ўрганиш муҳити

- Ўқув маълумотларини қидириш
- Маълумотлар базасидан фойдаланиш
- Илмий ва амалий конференция материалларидан фойдаланиш
- Статистик маълумотлар асосий тенденциялар ва кўрсаткичлар ҳамда янги нашрдаги мўлжалланган прогнозлардан фойдаланиш
- Илмий амалий журналлардан фойдаланиш
- Жаҳон илмий-таълим электрон ресурслари маълумотлар базасидан очиқ фойдаланиш

Бундан ташқари, магистратура талабаларига кутубхона ҳам ўқиш жойи, ҳам электрон маълумотлардан фойдаланиш имконияти сифатида керак. Кутубхонада докторантлар учун илмий маълумотлардан фойдаланиш имконини беради, тадқиқотларида анъанавий ўқитиш ва ўз-ўзини тартибга солувчи таълим элементларини қайд этиши мумкин.

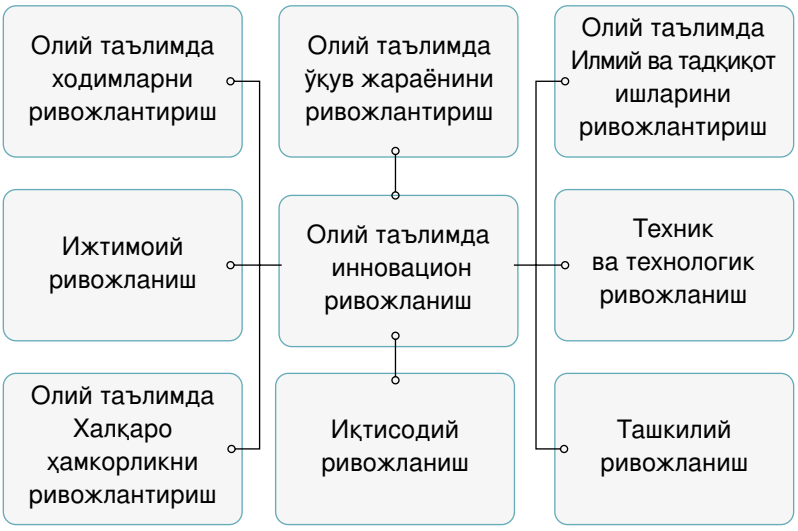
Шундай қилиб, бакалавр босқичида университет кутубхонаси талабалар тавсия этилган дарсликлардан фойдаланишлари, мулоқот қилишлари, АКТдан фойдаланишлари.

Бакалавриат талабаларининг ярмидан кўпи кутубхона ахборот тизими ва электрон ахборот ресурсларидан мукаммал даражада фойдаланадилар.Талабалар кутубхонасининг ноанъанавий ўқув муҳитида университет кутубхонасига ва унинг ижобий

Талабалар томонидан аниқланган ва фойдаланиладиган университет кутубхонасининг таълим муҳити ўқув муҳитида пайдо бўладиган маълумотларга бўлган эҳтиёжга боғлиқ; бу эҳтиёж таълим усуллари билан белгиланади ва қондирилиши мумкин ўқувчиларнинг турли ўқув даражаларига нисбатан бир-биридан фарқ қилувчи мустақил ишлаш кўникмалари ва иштироки орқали амалга оширилади

Бундан ташқари, магистратура талабаларига кутубхона ҳам ўқиш жойи, ҳам электрон маълумотлардан фойдаланиш имконияти сифатида керак. Кутубхонада докторантлар учун илмий маълумотлардан фойдаланиш имконини беради, тадқиқотларида анъанавий ўқитиш ва ўз-ўзини тартибга солувчи таълим элементларини қайд этиши мумкин

3 Vashchenko V.P. Innovative education: conditionality and essence. Available at: http://www.riep.ru. (in Russian)

1 расм. Олий таълимда инновацион ривожланишининг таркибий қисмлари[4]

мойиллигига қарамасдан хизматлар энг тез университет кутубхонасидан ўқув маълумотларини қидириш, шахсий ривожланиш маълумотлари, электрон манбалардан фойдаланиш, жаҳон илмий-таълим электрон ресурслари маълумотлар базасидан очиқ фойдаланади. (*1 расм)*

Олий таълимга келсак, биз «таълим инновацияси» ва «таълимдаги инновация» тушунчаларини фарқлашимиз керак. Таълимдаги инновациялар таълим инновациясига қараганда кенгроқ тушунчадир. Уларга таълим, илмий-техникавий, инфратузилмавий, иқтисодий, ижтимоий, ҳуқуқий, маъмурий ва бошқа инновациялар киради.

Олий таълимга келсак, биз «таълим инновацияси» ва «таълимдаги инновация» тушунчаларини фарқлашимиз керак. Таълимдаги инновациялар таълим инновациясига қараганда кенгроқ тушунчадир. Уларга таълим, илмий-техникавий, инфратузилмавий, иқтисодий, ижтимоий, ҳуқуқий, маъмурий ва бош-қа инновациялар киради

Таълим инновациялари – бу ҳар қандай мақсадга йўналтирилган фаолият, ташкилий ечимлар тизим ўрнатилган амалиётдан сезиларли даражада фарқ қиладиган ва биринчи бўлиб муассасада қўлланиладиган, рақобат муҳитида ташкилот фаолияти ва ривожланиши самарадорлигини оширишга қаратилган таълим фаолиятини амалга ошириш жараёни ёки усули. Олий таълимда инновацион ривожланишнинг ўрни жудаям беқиёс илмий ва технологик инновациялар шаклидаги тадқиқот ва ишланмалар натижасидир. Бу интеллектуал мулк объектлари бўлиб, амалга ошириш ва ишлаб чиқаришда қўллаш учун берилади. Ижтимоий инновациялар талабалар ва университет ўқитувчиларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш, ўқиш учун хавфсиз шароитлар яратиш, шунингдек, талабаларнинг дарсдан ташқари фаолияти, ижтимоий масъулиятли ОТМни шакллантиришни ўз ичига олади.

4 Татқиқотчи ишланмаси

Таълим инновацияларига қуйидагилар киради:

- таълимни ташкил этиш жараён, таълим характерини ўзига айлантирадиган таълимнинг инновацион моделларини жорий этиш мақсадга йўналтирилган ташкилот сифатида моҳияти ва инструментал муҳим хусусиятлари, ўқитувчининг талабалар билан ўзаро муносабатларининг табиати ва уларнинг ўқув жараёнидаги позицияси, таълим жараёнини. Хусусан, замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда самарали ташкил этиш ва бошқалар;

- таълим ва технологик инновациялар: янги ёки такомиллаштирилган таълим технологияларидан фойдаланиш, масалан, масофавий таълим ёки онлайн таълим, Интернет технологияси, лойиҳа ташкил этилган технология ва бошқалар, талабалар ва ўқитувчиларнинг электрон кутубхоналардан фойдаланишини таъминлаш.

Шундай қилиб, кўриб чиқилган илмий ёндашувларни сарҳисоб қилиб, инновацион Олий таълимда кутубхонанинг асосий таркибий қисмларини ажратиб таҳлилардан келиб чиқиб, хулоса ва эришилган натижаларни жам қилар эканмиз:

Олий таълимда талабаларнинг билимларини шакллантириш учун ўқув жараёнига инновацион технологияларни жорий этиш; Олий таълимда кутубхона муассасасини ташкил этиш ва бошқариш тизимини такомиллаштириш; Олий таълим кадрлар салоҳиятининг малакасини ошириш; Ўз илмий-тадқиқот салоҳиятини ривожлантириш, илмий тадқиқотларни амалга ошириш ва ишлаб чиқариш, илмий ҳамда инновацион маҳсулотлар;

Олий таълимда талабаларнинг билим олиши учун имконини берадиган тегишли иқтисодий механизмни шакллантириш, қўшимча молиявий ресурслар ва уларнинг жамғармаларидан фойдаланиш; Таълим бозорини кенгайтириш ва истеъмолчиларнинг эҳтиёжларини қондириш мақсадида маркетинг ишларини олиб бориш.

Университет веб-сайтининг бош саҳифасида илмий кутубхонага бевосита ҳаволанинг мавжудлиги. Олий таълимда талабаларнинг замонавий билимларини шакллантиришда ахборот ва инновацион технологияларни ривожлантириш, илм-фан ва таълимни илғор постиндустриал жамият эволюциясининг устувор ва зарурий шарти бўлиб, тизимда

мавжуд таълим хизматлари келажакдаги мутахассисларга малака ва кундалик билимларни етказиши керак.

Кутубхоналар халқаро илмий маълумотлар базаларига киришни таъминлайди, бу эса тадқиқот имкониятларини сезиларли даражада кенгайтиради. Ўқиш ва тадқиқот учун жойлар: Кутубхоналар индивидуал ва гуруҳ ишлари учун қулай жойларни таъминлайди, бу эса талабаларнинг самарадорлигини оширади.

Техник жиҳозлар: Замонавий кутубхоналар компютерлар, сканерлар, принтерлар ва бошқа зарур техник воситалар билан таъминланган бўлиб, бу ахборотдан фойдаланиш ва уни қайта ишлашни осонлаштиради.

Олий таълимнинг инновацион ривожланиши таълим сифатини, таълим жараёнларини бошқариш самарадорлигини ошириш ҳамда жамият ва иқтисодиётнинг замонавий талабларига мослашишга қаратилган кўплаб таркибий қисмларни ўз ичига олади. Олий таълимнинг инновацион ривожланишининг асосий таркибий қисмлари қуйидагилардан иборат:

Инновацион таълим технологиялари: онлайн курслар ва масофавий таълимдан фойдаланиш, симуляция ва виртуал лабораториялар каби интерфаол ўқитиш усуллари, ўқув жараёнининг гамификацияси, сунъий интеллект ва мослашувчан таълим тизимларидан фойдаланиш, ўқув дастурларини модернизация қилиш:

Фанлараро ва трансдисиплинар дастурларни жорий этиш: курслар мазмунини замонавий фан ютуқлари ва меҳнат бозори талабларига мувофиқ янгилаш, юмшоқ кўникмалар ва лойиҳа фаолиятини ривожлантиришга эътибор бериш.

Олий таълим муассасасидаги замонавий кутубхона шунчаки китоблар омбори эмас, балки ўқув ва илмий фаолиятда муҳим ўрин тутадиган динамик ва кўп функцияли марказдир. У замонавий маълумотлардан фойдаланишни таъминлайди, таълим ва тадқиқот жараёнларини қўллаб-қувватлайди, ахборот саводхонлигини ривожлантиради ва қулай ва самарали таълим олиш учун шароит яратади. Технологиянинг жадал ривожланиши ва таълим ёндашувларининг ўзгариши билан кутубхоналар олий таълим тизимининг асосий элементи бўлиб қолиб, мослашиш ва ривожланишда давом этмоқда.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. *Heyets V.M., Semynozhenko V.P., Kvasnyuk B.Ye. Strategic challenGES of the 21st century for the society and economy of Ukraine. Feniks, Kyiv, 2007. (in Ukrainian)*
2. *BurGESs, J.T.F. (2010), «Smart-world technologies and the value of librarianship», Computers in Libraries, Vol. 30 No. 10, pp. 12-16.*
3. *Шаматонова, Г.Л. Библиотека вуза в изменяющемся образовательном пространстве // Науч. и техн. б-ки, 2017. - № 2. – С.51-56.*
4. *Jalilova, S. X. (2020). Shaxs iste'molchilik xulqining psixologik xususiyatlari. Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy axborotlari ilmiy-nazariy jurnali, 240-244.*
5. *To'ychiyeva, D. (2023). Axborot-kutubxona muassasalarida reklamaning o'ziga xos xususiyatlari va ularning turlari. Oriental art and culture, 4(1), 802-807.*
6. *Тешабаева У. Научные информационные ресурсы для инновационного развития. История одного семинара / У.Тешабаева, М.Рахматуллаев// INFOLIB-2021.*
7. *Yuldasheva, S. (2023). The experience of learning to read from foreign countries. Yeuropean journal of innovation in nonformal education, 3(10), 42-46.*
8. *Kolesnykova T. O. The Role of Libraries as Publishers in the Open Yeducation Landscape: Reflecting Modern World Practice of Open Textbooks //University Library at a new stage of social communications development. Conference proceedings. – 2019. – №. 4. – S. 88-99.*
9. *Mykhailyshyn, Halyna, Oksana Kondur, and Lesia Serman. «Innovation of education and educational innovations in conditions of modern higher education institution.» (2018).*
10. *Dobrovolska, Viktoriia, Lyudmila Cherednyk, and Yuliia Hunchenko. «Modern Library as a Socio-Cultural Space.»SCIA. 2022.*
11. *Ahmed, Abdulganiy Okanla. «Modern trends in library and information science education in Nigeria: ChallenGES and the way forward.» Library Philosophy and Practice 8 (2012).*
12. *Gostimirović, L., & Gostimirović, S. (2022). Innovativeness and modern trends in higher-yeducational institutions and libraries as units of their structure. Teme: Casopis za Društvene Nauke, 46(4).* ■

Кутубхоналар халқаро илмий маълумотлар базаларига киришни таъминлайди, бу эса тадқиқот имкониятларини сезиларли даражада кенгайтиради. Ўқиш ва тадқиқот учун жойлар: Кутубхоналар индивидуал ва гуруҳ ишлари учун қулай жойларни таъминлайди, бу эса талабаларнинг самарадорлигини оширади

Олий таълим муассасасидаги замонавий кутубхона шунчаки китоблар омбори эмас, балки ўқув ва илмий фаолиятда муҳим ўрин тутадиган динамик ва кўп функцияли марказдир